EUROOPA PARLAMENT

2004 *2009*

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

2008/2160(INI)

21.1.2009

RAPORTI PROJEKT

Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi soovitus nõukogule turvalisuse ja põhivabaduste tugevdamise kohta internetis
(2008/2160(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Stavros Lambrinidis

PR_INI_art114

SISUKORD

lehekülg

ETTEPANEK VÕTTA VASTU EUROOPA PARLAMENDI SOOVITUS NÕUKOGULE...3

ETTEPANEK VÕTTA VASTU SOOVITUS NÕUKOGULE (B6-0302/2008).....9

SELETUSKIRI 11

ETTEPANEK VÕTTA VASTU EUROOPA PARLAMENDI SOOVITUS NÕUKOGULE

turvalisuse ja põhivabaduste tugevdamise kohta internetis
(2008/2160(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse ettepanekut võtta vastu soovitus nõukogule, mille esitas Stavros Lambrinidis fraktsiooni PSE nimel turvalisuse ja põhiõiguste tugevdamise kohta internetis (B6-0302/2008);

– võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartat[1] ning eriti selle sätteid isikuandmete kaitse, sõnavabaduse, era- ja perekonnaelu austamise kohta ning õiguse kohta vabadusele ja turvalisusele;

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta,[2] nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsust 2008/977/JSK kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta,[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/98/EÜ avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta,[4] komisjoni 13. novembri 2007. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul, direktiivi 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris ning määrust (EÜ) nr 2006/2004 tarbijakaitsealase koostöö kohta (KOM(2007)0698), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiivi 2006/24/EÜ, mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist[5] ning kohtujuristi 14. oktoobri 2008. aasta ettepanekut kohtuasjas C-301/06 Iirimaa vs. parlament ja nõukogu;

– võttes arvesse nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsust 2005/222/JSK infosüsteemide vastu suunatud rünnete kohta,[6] nõukogu 28. mai 2001. aasta raamotsust 2001/413/JSK mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimiste vastase võitluse kohta,[7] nõukogu 28. novembri 2008. aasta raamotsust 2008/919/JSK, millega muudetakse raamotsust 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta,[8] komisjoni 22. mai 2007. aasta teatist „Küberkuritegevuse vastase võitluse üldise poliitika kujundamine”

[1] EÜT C 364, 18.12.2000, lk 1.
[2] EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31.
[3] ELT L 350, 30.12.2008, lk 60.
[4] ELT L 345, 31.12.2003, lk 90.
[5] ELT L 105, 13.04.2006, lk 54.
[6] ELT L 69, 16.3.2005, lk 67.
[7] EÜT L 149, 2.6.2001, lk 1.
[8] ELT L 330, 9.12.2008, lk 21.

(KOM(2007)0267) ning hiljutisi algatusi raskete kuritegude ja terrorismi tuvastamiseks, nagu projekt „Võrgukontroll" („Check the Web");

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) ja ÜRO raames algatatud protsesse nii seoses kuritegevuse ja küberkuritegevuse kui ka põhiõiguste ja vabaduste kaitsega, sealhulgas internetis[1];

– võttes arvesse Euroopa Kohtu erinevate instantside ja riiklike konstitutsioonikohtute viimaseid otsuseid selles küsimuses ja eelkõige Saksamaa konstitutsioonikohtu otsust, milles tunnustatakse põhiõigust infotehnoloogiasüsteemide konfidentsiaalsuse ja puutumatuse kaitsele[2];

– võttes arvesse kodukorra artikli 114 lõiget 3 ja artiklit 94;

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit ning kultuuri- ja hariduskomisjoni arvamust (A6-0000/2008),

A. arvestades, et interneti areng tõendab, et sellest on saamas hädavajalik vahend demokraatlike algatuste edendamiseks, uus poliitilise arutelu toimumise koht (nt e-kampaaniad, e-hääletamine), kogu maailmas oluline vahend sõnavabaduse edendamiseks (nt blogimine) ja majandustegevuse arendamiseks;

B. arvestades, et internet annab tõelise tähenduse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 11 sätestatud sõnavabaduse mõistele, eriti mis puudutab selle riigipiiridest sõltumatut mõõdet;

C. arvestades, et läbipaistvust, eraelu puutumatust ja interneti sidusrühmade vahelise usalduse keskkonda tuleks pidada hädavajalikeks elementideks, et luua internetti puudutav jätkusuutlik julgeolekunägemus;

D. arvestades, et vabaduse kaudu, mida internet pakub, on seda kasutatud ka platvormina, mille kaudu edastada vägivaldseid ja ebademokraatlikke sõnumeid, nagu need, mis õhutavad terrorirünnakutele, ning arvestades, et küberkuritegevusest tulenevad ohud laiemas mõttes on kogu maailmas suurenenud ning ohustavad üksikisikuid (kaasa arvatud lapsi) ja võrkusid;

E. arvestades, et nendele kuritegudele tuleb vastu astuda tulemuslikult ja otsustavalt, ilma et muudetaks interneti põhjapanevat vaba ja avatud olemust;

F. arvestades, et demokraatlikus ühiskonnas on kodanikud need, kellel on õigus jälgida ja arvustada igapäevaselt oma valitsuste ning neile teenuseid pakkuvate eraettevõtete tegevust ja veendumusi, ning mitte valitsused või ettevõtted, kellel on õigus jälgida ja arvustada igapäevaselt oma kodanike tegevust ja veendumusi; arvestades, et tehnoloogiliselt kõrgetasemelised järelevalvetehnikad kombineerituna leebete seadustega, millega nähakse ette nende kohaldamise piirid, ohustavad järjest enam seda põhimõtet;

[1] Nt: Euroopa Nõukogu 23. novembri 2001. aasta küberkuritegevuse konventsioon; Euroopa Nõukogu 28. jaanuari 1981. aasta konventsioon üksikisikute kaitse kohta isikuandmete automaattöötlusel.
[2] BVerfG, 1 BvR 370/07, 27.2.2008, lõiked 1–333.

G. arvestades, et tehnoloogilised hüpped võimaldavad järjest enam kodanike tegevuse salajast ja peaaegu tuvastamatut jälgimist internetis; arvestades, et järelevalvetehnoloogiate olemasolu üksi ei tohiks automaatselt õigustada nende kasutamist, vaid et kodanike põhiõiguste kaitse ülekaalukas huvi peaks määrama kindlaks piirid ja täpsed asjaolud, mille korral ametivõimud või eraettevõtted võivad selliseid tehnoloogiaid kasutada;

H. arvestades, et tuleks meelde tuletada, et tegelemisel selliste õigustega nagu sõnavabadus või eraelu austamine, võivad ametivõimud kehtestada takistusi selliste õiguste teostamisele üksnes siis, kui need on „kooskõlas õigusega" ning demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ja proportsionaalsed;

I. arvestades, et oma ülemaailmse, avatud ja osalusliku olemuse tõttu valitseb internetis üldjuhul vabadus, kuid et see ei välista vajadust mõelda järele (siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasandil, avalikus ja eraelus) selle üle, kuidas austada ja kaitsta internetikasutajate põhivabadusi ning nende turvalisust;

J. arvestades, et e-kirjaoskamatusest saab 21. sajandi uus kirjaoskamatus; arvestades, et kõigi kodanike jaoks internetile juurdepääsu tagamine on seetõttu samaväärne kõigi kodanike jaoks kooliharidusele juurdepääsu tagamisega ja arvestades, et sellist juurdepääsu ei tohiks valitsused või eraettevõtted karistavalt ära keelata; arvestades, et on oluline tegeleda selliste esilekerkivate küsimustega nagu võrgu neutraalsus, koostalitlusvõime, kõigi internetisõlmede ülemaailmne juurdepääsetavus ning avatud vormingute ja standardite kasutamine;

K. arvestades, et avaliku sektori teabe taaskasutamine, mis avab enneolematud võimalused loome- ja kultuurikatsetustele ning -vahetusele, ning intellektuaalomandi õiguste kaitse tuleks hoida tasakaalus,

1. edastab nõukogule järgmised soovitused:

Täielik ja turvaline juurdepääs internetile kõigi jaoks

a) osaleda jõupingutustes interneti muutmisel oluliseks vahendiks kasutajatele õiguste andmisel, keskkonnaks, mis võimaldab altpoolt tulevate algatuste ning e-demokraatia arengut, tagades samas, et seatakse sisse olulised kaitsemeetmed, kuna selles sfääris võivad areneda uued kontrolli ja tsensuuri vormid; kasutajate vabadus ja eraelu puutumatuse kaitse internetis peaks olema tõeline ja mitte illusoorne;

b) tunnistada, et internet võib olla erakordne võimalus kodanikuaktiivsuse suurendamiseks ja et selles suhtes on juurdepääs võrkudele ja sisule üks võtmeelemente; soovitada, et seda teemat arendataks edasi eelduse alusel, et igaühel on õigus osaleda infoühiskonnas ning et kõigi tasandite institutsioonidel ja sidusrühmadel on üldine kohustus sellele arengule kaasa aidata,[1] seistes nii vastu elektroonilise ajastu kahele uuele väljakutsele – e-kirjaoskamatusele ja

[1] Vt Kreeka põhiseadust ja selle lõiget 5A.

demokraatlikule väljaarvamisele[1];

c) tagada koos teiste asjaomaste osalistega, et turvalisust, sõnavabadust ja eraelu puutumatust ning avatust internetis ei võetaks kui konkureerivaid eesmärke, vaid et neid käsitletaks samaaegselt kõikehõlmava nägemuse raames, mis arvestab piisavalt kõigi nende nõudmistega;

Kindel pühendumus võitlusele küberkuritegevusega

d) paluda nõukogu eesistujariigil ja komisjonil mõelda järele kõikehõlmava strateegia üle võitluseks küberkuritegevusega, kaasa arvatud viiside üle, kuidas tegeleda „identiteedivarguse" küsimusega ELi tasandil;

e) julgustada järelemõtlemist era- ja avaliku sektori osalejate vajaliku koostöö üle selles valdkonnas ning õiguskaitsealase koostöö tõhustamise üle;

f) jätkata projekti „Võrgukontroll" raames alustatud tööd ja edendada meetmeid, mille eesmärk on küberkuritegevust puudutava teabe ringluse parandamine, nagu hiljutised algatused internetis toimepandud õiguserikkumistest teavitamiseks siseriiklike hoiatussüsteemide ja Euroopa hoiatussüsteemi loomiseks, tingimusel et rakendatakse vajalikke kaitsemeetmeid;

g) soodustada programme laste kaitsmiseks ja nende vanemate harimiseks, nagu on sätestatud ELi õiguses, pidades silmas uusi e-ohtusid ja viia läbi praegu olemasolevate programmide tulemuslikkuse ekspertiis;

h) jätkata tööd, et võtta vastu direktiiv kriminaalmeetmete kohta intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks, keelustades nimetatud eesmärki järgides samal ajal kasutajate kõigi tegevuste süstemaatilise seire ja järelevalve internetis, ning tagades, et karistused on proportsionaalsed toime pandud rikkumistega; austada selles kontekstis ka üksikkasutajate sõna- ja ühinemisvabadust ning võidelda intellektuaalomandi õiguste küberrikkumiste ajendite vastu, kaasa arvatud intellektuaalomandi omanike endi kehtestatud teatavate ülemääraste juurdepääsupiirangute vastu;

i) tagada, et vaieldavate poliitiliste veendumuste väljendamine interneti kaudu, kaasa arvatud terrorismi suhtes, ei too kaasa kriminaalvastutusele võtmist;

Pidev tähelepanu põhivabaduste absoluutsele kaitsele ja tõhusamale edendamisele internetis

j) arvestada, et „digitaalne identiteet" on muutumas järjest rohkem meie „ise" lahutamatuks osaks ning väärib selles suhtes kohast ja tulemuslikku kaitsmist nii era- kui avalike osaliste sekkumiste eest; võtta nõuetekohaselt arvesse anonüümsuse, pseudonüümsuse ja teabevoogude kontrolli tähtsust eraelu puutumatuse jaoks ning tõsiasja, et kasutajatele tuleks anda vahendid selle tõhusaks kaitsmiseks;

[1] Euroopa Nõukogu 17. septembri 2008. aasta dokumendis „Internet – kriitiline ressurss kõigi jaoks" on samuti rõhutatud, et „võrdsuse ja osaluse tagamine ja edendamine interneti osas on oluline samm edasiliikumisel võrdsuse ja osaluse alal ühiskonnas laiemalt".

k) tunnistada ohtu, mida kujutavad endast interneti järelevalve ja kontrolli vormid, mille eesmärk on jälgida üksikisiku iga „digitaalset” sammu eesmärgiga koostada kasutajaprofiil ja omistada „skoore”; teha selgeks tõsiasi, et selliste tehnikate puhul tuleks alati hinnata nende vajalikkust ja nende proportsionaalsust eesmärkide valguses, mida nende abil püütakse saavutada; rõhutada samuti vajadust kasutajate suurema teadlikkuse ja teadva nõusoleku järele nende e-tegevuste suhtes (nt sotsiaalsete võrgustike puhul);

l) vaadata üle ja määrata piirid „nõusolekule”, mida kas valitsused või eraettevõtted võivad kasutajatelt nõuda ja välja pigistada, et loovutada osa oma eraelu puutumatusest, kuna üksikkasutajate ja selliste institutsioonide läbirääkimispositsiooni ja teadmiste vahel valitseb selge tasakaalustamatus;

m) piirata rangelt ja määrata kindlaks juhud, mil valitsusasutused võivad eraõiguslikelt internetiettevõtetelt nõuda andmete avalikustamist;

n) mõista hukka valitsuste kehtestatud tsensuur sisule, mida võib veebisaitidel otsida, eriti kui sellistel piirangutel võib olla „jahutav mõju” poliitilisele kõnepruugile;

o) kutsuda liikmesriike üles tagama, et sõnavabadust avalikus ja/või privaatsfääris meelevaldselt ei piirataks ja vältima kõiki seadusandlikke või haldusmeetmeid, millel võiks olla „jahutav mõju” üksikisikute kõnepruugile;

p) juhtida tähelepanu tõsiasjale, et „asjade interneti” arendamisel ei tohiks minna mööda andmekaitsest ja kodanike õiguste kaitsest;

q) soodustada „eraelu kavandatud puutumatuse” põhimõtte edendamist, vastavalt millele tuleks uute tehnoloogiliste arenduste elutsüklisse viia võimalikult varakult sisse eraelu puutumatuse ja andmekaitse nõuded;

Rahvusvahelised kohustused

r) manitseda kõiki interneti osalisi osalema käimasolevas „internetiõiguste deklaratsiooni” protsessis, mis rajaneb olemasolevatele põhiõigustele, edendab nende jõustamist ja soosib esilekerkivate põhimõtete tunnustamist; selles osas on juhtiv roll mängida internetiõiguste deklaratsiooni dünaamilisel koalitsioonil;

s) tagada, et selles kontekstis kaalutakse mitmeid sidusrühmi hõlmavat, mitmetasandilist, protsessile suunatud algatust ning ülemaailmsete ja kohalike algatuste kombinatsiooni, et määrata kindlaks internetikasutajate õigused ja neid kaitsta, ning tagada seejuures protsessi legitiimsus, usaldusväärsus ja vastuvõetavus;

t) soodustada ELi aktiivset osalemist erinevatel interneti ülemaailmseid ja paikseid aspekte käsitlevatel rahvusvahelistel foorumitel, nagu interneti valitsemise foorum;

u) osaleda koos kõigi asjaomaste ELi osalistega Euroopa interneti valitsemise foorumi loomisel, millel hinnataks siseriiklikel interneti valitsemise foorumitel saadud kogemusi, mis toimiks piirkondliku keskusena ja vahendaks üleeuroopalisi küsimusi, seisukohti ja muresid tõhusamalt tulevastel rahvusvahelistel interneti valitsemise

foorumitel;

o

o o

2. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev soovitus nõukogule ja teavitamise eesmärgil komisjonile.

11.6.2008

ETTEPANEK VÕTTA VASTU SOOVITUS NÕUKOGULE (B6-0302/2008)

vastavalt kodukorra artikli 114 lõikele 1

esitanud Stavros Lambrinidis

turvalisuse ja põhiõiguste tugevdamise kohta internetis

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa inimõiguste konventsiooni ja põhiõiguste hartat, eelkõige nende artikleid isikuandmete kaitse, sõna- ja teabevabaduse ning era- ja pereelu puutumatuse kohta;

– võttes arvesse hiljutisi algatusi raske kuritegevuse ja terrorismi avastamiseks (projekt „Check the Web"), hiljutist ettepanekut muuta nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsust 2002/475/JAI terrorismivastase võitluse kohta ning ettepanekut vaadata läbi direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris;

– võttes arvesse Euroopa Nõukogus, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioonis (OECD) ja ÜROs algatatud protsesse nii seoses kuritegevuse ja küberkuritegevuse kui ka põhiõiguste ja vabaduste kaitsega, sealhulgas internetis;

– võttes arvesse Euroopa Kohtu erinevate instantside ja riiklike konstitutsioonikohtute viimaseid otsuseid selles küsimuses ja eelkõige Saksamaa konstitutsioonikohtu otsust, milles tunnustatakse eraldi konfidentsiaalsuse ja puutumatuse kaitset infosüsteemide puhul;

– võttes arvesse kodukorra artikli 114 lõiget 1,

A. arvestades, et internetist on saanud kogu maailmas oluline vahend sõnavabaduse edendamisel ja majandustegevuse hoogustamisel; arvestades, et selles kontekstis on väga oluline, et võitlus kuritegevuse ning avaliku sektori ja eraisikute poolt toime pandud võimu kuritarvituse vastu ei piiraks nimetatud vahendi võimalusi;

B. arvestades, et tänu interneti globaalsele mõõtmele, kiirele arengule ning tehnilisele keerukusele on seda raske reguleerida ainult riikliku õiguse raames ning algatusi üksikisikute turvalisusega, vabadustega ja eraelu kaitsega seonduvate õiguste kaitseks tuleks teha just rahvusvahelisel tasandil,

1. edastab nõukogule järgmised soovitused, mille abil:

a) võimaldada interneti põhiõiguste kaitsega seotud nõudeid käsitlevate riiklike õigusnormide järkjärgulist lähendamist ELis;

b) tihendada dialoogi riiklike ja Euroopa tasandi õigusloojate ning riiklike ja Euroopa Liidu kohtusüsteemide vahel;

c) soodustada dialoogi kõigi asjaosaliste osapoolte vahel, kes on internetiga seotud, eelkõige internetiettevõtjate ja kasutajatega;

d) soodustada lepingute sõlmimist rahvusvahelisel tasandil nii kahe- (eelkõige Atlandi-ülesed suhted) kui mitmepoolsete suhete pinnalt (algatused Euroopa Nõukogus, OECDs ja ÜROs);

2. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev soovitus nõukogule ja teavitamise eesmärgil Euroopa Komisjonile.

SELETUSKIRI

Põhiõigused internetis – ühekorraga suurendatud ja ohustatud

Me elame ajal, mil igaüks valitsusest politseini ja erafirmadest kurjategijateni tahab võimalikult head juurdepääsu meie elektroonilistele isikuandmetele. Eelkõige internet pakub enneolematult üksikasjalikku teavet meie eraelu kohta. Isegi hiireklõps veebilehel loob infot, mida turustajad, luureteenistused ja identiteedivargad võivad kasutada või kuritarvitada.

Seepärast on **eraelu puutumatuse põhiõiguse** kaitse tagamine internetis meie kui õigusloojate üks kiireloomulisemaid ülesandeid. See on ka üks keerukamaid eetilisi, õiguslikke, teoloogilisi ja poliitilisi väljakutseid, millega meie ühiskond on vastamisi seisnud.

Kõigile on selge, et internet võib olla meie põhiõiguste laiendamise vahend, mis annab meile piiramatult infot ning ühendab meid isikute ja kogukondadega üle maailma. Mõnevõrra vähem tuntud on tõsiasi, et samal ajal kujutab internet endast meie põhiõigustele ka suurt ohtu, võimaldades meid halbadel eesmärkidel jälgida ning olles kurjategijate ja isegi terroristide tööriist. Kõige ebaselgem on, kuidas me saame internetti sellisel moel reguleerida, et saaksime internetist endiselt kasu, kuid piiraksime samal ajal kuritarvitamise vägagi reaalset ja tõsist ohtu. Ülesande teeb veelgi keerulisemaks interneti olemus – see on detsentraliseeritud, kasutajate juhitav võrk, mis ei allu ühegi valitsuse kontrollile ja ületab peaaegu kõiki piire.

Seetõttu on käesoleva raporti eesmärk näidata, kuidas me saame kõige paremini kaitsta ja edendada isikute põhivabadusi internetikeskkonnas. Meie tegevus peaks hõlmama järgmisi põhikomponente:

– kõikide sidusrühmade kaasamine;
– tegutsemine eri tasanditel, kasutades ära olemasolevaid riiklikke, piirkondlikke ja rahvusvahelisi vahendeid ning jälgides, kuidas neid praeguses õiguspraktikas kohaldatakse;
– heade tavade vahetus ning
– internetti üha mitmekesisematel eesmärkidel kasutavate erinevate internetikasutajate vajaduste ja probleemide arvessevõtmine.

Meie põhiülesanne on leida sobiv tasakaal privaatsuse ja turvalisuse vahel. See nõuab pidevat tähelepanu ja täpsustamist, et suudaksime tehnika muljetavaldava arenguga sammu pidada. Me peame hoolikalt kaaluma kõikvõimalikke turvaprobleeme, alates riikliku julgeoleku küsimustest kuni võrkude turvalisuse ja usaldusväärsuse ning internetis andmeid jagavate eraisikute isikliku turvalisuseni. Kui interneti turvalisemaks muutmine on meie tõeline eesmärk, siis peame piirama selliste järelevalve- ja seiretehnikate kasutamist, mis võivad ohustada meie põhivabadusi – eriti kui nende tehnikate vajalikkus, proportsionaalsus ja tulemuslikkus on küsitavad. Kõikide loodavate õigusaktide ja programmide nurgakivid peavad olema paindlikkus, kohandatavus ja vastutus, et võiksime olla tehnika arengust sammu võrra ees.

Internet võib meie põhiõigusi – nagu sõnavabadus, poliitilise tegevuse vabadus ja

ühinemisvabadus – oluliselt suurendada, kuid niisama kergesti võib ta neid ka kahjustada. Selle vaidluse üks hiljutine ilming oli õigusloomealgatus kõne jälgimiseks internetis terrorirünnakute ärahoidmiseks. See on klassikaline näide õigusaktist, mis on küll väga täpselt koostatud oma eesmärkide saavutamiseks, kuid võib siiski avada ukse massilisele jälgimisele ning vaigistada seeläbi inimeste poliitilist arutelu – mis on demokraatliku ühiskonna süda.

Sellistes küsimustes on tingimata vaja leida õige tasakaal. Ei ole kahtlust, et internet on kurjategijate jaoks uus võimas tööriist, ja niisama selge on, et terroristidel ei tohiks lasta internetti rünnakute kavandamiseks ja teostamiseks kasutada. Samuti nõuab ühiskond õigustatult, et me lõpetaksime lapsporno levitajate tegevuse internetis. Sellised kurjategijad, tekitades käegakatsutavaid ohte, leevendavad kodanike vastuseisu politsei nõuetele ulatusliku järelevalve teostamiseks internetis, mis oma olemuselt on „hoomamatu". Me peame sellele tendentsile vastu seisma. Meie seadused peavad olema võitluses kuritegevuse vastu tõhusad, kuid mitte liialdatud. Internet on oma amorfse ja hoomamatu olemuse tõttu selliste liialduste suhtes avatud. Näiteks ei nõustuks enamik inimesi sellega, et politsei või turundusfirmad avavad kõik posti teel saadetud kirjad, et tutvuda nende sisuga. Samasugust valvsust on vaja elektroonilise side sisu kaitsmisel.

Kuid arvamusi vaigistada ja eraellu tungida võivad lisaks kurjategijaid jahtivatele valitsusasutustele ka kasumit jahtivad internetifirmad. Viimasel ajal – enamasti alles pärast seda, kui ettevõtjad on meie andmete ebaseadusliku kogumise, säilitamise ja kasutamisega vahele jäänud – on hakanud levima tendents küsida kasutaja **„nõusolekut"** (võimalusena nõustuda või keelduda) tema andmete kasutamiseks.

Me peame endalt küsima: **„Millised on nõustumise piirid?"** Küsimus puudutab nii seda, mida ettevõte võib paluda kasutajal avalikustada, kui ka seda, mida eraisik võib loovutada oma eraelu puutumatusest ja teistest põhiõigustest, et saada teatavaid internetiteenuseid või eeliseid.

Vastused neile küsimustele ei olegi nii lihtsad. Teises valdkonnas – nimelt tööõiguses – on ühiskonnad kokku leppinud, et kodanike nõusolekul nende eraelu puudutavates küsimustes on piirid. Enamikus liikmesriikides määravad tööõigus ja kollektiivlepingud näiteks maksimaalse tööaja, miinimumpalga ja muud töötajate õigused, millest üksikisikud ei saa tööandjatega läbirääkimisi pidades loobuda. Põhjus on lihtne: eeldatakse, et töövõtja ja tööandja vahel puudub jõudude tasakaal ning seetõttu ei saa „nõusolekut" õiglaselt anda või nõuda. Teine põhjus on see, et oleme otsustanud vältida tööõiguste kogumi „vähempakkumist", mis kaasneks, kui üksikutel töötajatel oleks lubatud mõnedest oma õigustest läbirääkimistel loobuda või neid selleks sunnitaks.

Samasugune jõu ja teadmiste ebavõrdsus esineb internetis. Ettevõtete ja valitsuse jõud, teadmised ja huvid ületavad võimsalt üksikkasutaja omi, samuti on üksikkasutajal oht langeda odavamate (ja seega mõne kasutaja jaoks atraktiivsemate) internetiteenuste ohvriks, loovutades selle eest osa privaatsusest. Raportöör on veendunud, et internetiturvalisuse ja privaatsuse arutelu järgmine lahing puudutab valitsuse ja eraettevõtete nõutava „nõusoleku" piire.

See küsimus peab meile vägagi korda minema, sest tänapäeva Euroopas ei tule „Suur Vend" mingi autoritaarse režiimi kujul, vaid varjatult ja meie „nõusolekul".

Lõpetuseks – **õigus haridusele ja õigus internetti kasutada** on kaks täiendavat õigust, mida tuleb eraldi propageerida, kuid mis võivad sattuda ohtu internetis kuritegevuse vastu võitlemise kontekstis. E-kirjaoskamatus on 21. sajandi uus kirjaoskamatus. Nii nagu igal lapsel on praegu õigus kooliharidusele ja igal täiskasvanul haridustee jätkamisele, peaks igal isikul olema kogu elu jooksul õigus arvutit ja internetti kasutada. Valitsused peaksid tagama juurdepääsu internetile isegi kõige kaugematele piirkondadele ja vaesematele kodanikele. Samuti ei tohi kellelegi interneti kasutamist keelata „karistuseks" üleastumiste eest. Inimestel kõikidelt elualadelt, kõikide religioonide ja kultuuride esindajatel peaks olema võimalus interneti pakutavaid väga erinevaid teenuseid kasutada. Sel viisil saavad nad püüelda isikliku arengu poole, tegeleda haridusalaste, ametialaste ja isiklike suhetega ning kasutada tehnoloogia ja seaduste piires maksimaalselt ära majanduslikke võimalusi.